

Ekonomutbildning i kris

Ekonomutbildningen har på senare tid utsatts för hård kritik i medierna av såväl lärare som elever. Starkt kritiska bedömningar har producerats av externa intressenter som IVA och SAF. UHÄ har initierat en översyn av ekonomutbildningen. Kritiken gäller bl a resursknapphet, brist på vetenskapligt och pedagogiskt kompetent personal, administration som inte hinner med, skolmässighet, betoning av yrkeskunskaper på bekostnad av teori och metod, långsamt tempo i integreringen av datorer i undervisningen och framförallt en känsla av missnöje och vantrivsel hos lärare och elever.

Även om kritiken ofta baseras på förhållanden vid Stockholms universitet som har den lägsta resurstilldelningen för ekonomer i landet, så är det en hel del som känns igen även från en Lundahorisont. Det mesta av kritiken mot ekonomlinjerna är dessutom relevant även för undervisning i de ekonomiska ämnena utanför linjerna. Det är svårt, om inte omöjligt, att upprätthålla hög kvalitet i utbildningen – och detta i ett läge när vi har fler välutbildade nationalekonomer än någonsin i landet.

De ekonomiska anslagen till ekonomutbildningen är små. En utbildningsplats får kosta 10–11000 kronor per år på de stora universiteten. Det räcker till 8–10 undervisningstimmar i veckan. Det räcker givetvis inte alls till det utvecklingsarbete, som behövs om datoranvändning skall integreras i undervisningen – även om man lyckas finansiera datorutrustningen med näringslivspengar eller bankforskningsmedel.

Det huvudsakliga problemet är dock inte antalet timmar lärarledd undervisning – de kan väl räcka till om undervisningen är god. Inte heller är det brist på pedagogisk utbildning hos lärarna, som ibland framskymtar i studenternas kritik eller UHÄs skrivelser. Nej, problemet är istället att alls få lärare till undervisningen. Än värre blir detta om några år om inte något radikalt händer med löner och arbetsvillkor.

En universitetslektor i trettio- till fyrtioårsåldern, med doktorsexamen och flera års studier och undervisning bakom sig, har idag en bruttolön på 13 – 14 000 kronor i månaden. För detta skall han eller hon undervisa 400 timmar – inte i någon avslappad klassrumsundervisning – utan ofta i föreläsningar för 100–200 elever på kurser som kräver ständig översyn och revideringar av litteratur för att anpassas till den senaste utvecklingen inom forskningen. Någon tid för egen forskning ryms inte.

Företagsekonomerna har länge haft problem att behålla begåvningarna vid universitetet. De suggs upp i välbetalda karriärer – eller konsulter så mycket de hinner vid sidan av, ofta till förfång för utbildning och forskning. Flera områden i företagsekonomi, t ex redovisning, har en akut brist på lärare.

Idag har också nationalekonomerna en marknad av ovanlig omfattning. Departement och verk, näringsliv och banker, landsting och kommuner, organisationer, alla efterfrågar nationalekonomer – gärna med forskningskompetens. Det finns också ett flertal

institut med forskning eller närallgande verksamhet som ökat sin efterfrågan.

Suget från marknaden är alltså starkt. Samtidigt råder den absurda situationen att universiteten inte kan erbjuda nyutexaminerade doktorer tjänster av den typ de utbildats för, nämligen sådana som innehåller forskning. Visst finns det några forskarassistenttjänster – men de är ur institutionernas synvinkel föga populära eftersom undervisningsskyldigheten är så låg. Visst kan forskarna hoppas på forskningsanslag eller fakultetens forskningsresurser – men den stora tillgången på externa forskningsanslag löser inte, utan snarast förvärrar, institutionens akuta undervisningssituation. Professurer är avlägsna och kräver många års uppoffring under osäkra förhållanden och låga löner.

Vad finns det idag för skäl att förbli vid universitetet? Utanför finns jobb som erbjuder såväl högre lön som större möjligheter att syssla med forskning. Samtidigt skulle säkert många vilja förbli i den akademiska miljön med den stimulans som kontakten med studenter erbjuder – om det bara fanns tjänster med en vettig kombination av undervisning och forskning.

Samtidigt som UHÄ bekymrar sig

över kvaliteten i ekonomutbildningen fortsätter man oförfärat utsmetningen av ekonomlinjens resurser över landet genom att allt fler orter får fördjupningsstudier. Kvaliteten i utbildningen hänger dock obetingat samman med forskningsanknytningen. En god forskningsmiljö i dagens specialiserade forskningsvärld kräver en kritisk massa på ett tiotal personer kring docentnivå. Som framgick ovan finns problem redan vid de traditionella universiteten att behålla sådan kompetens i lärarkåren. Dessutom bidrar de regionala högskolorna till att dra personella resurser från universitetet, eftersom de kan erbjuda högre lön.

Skall ekonomutbildningen räddas och ekonomisk forskning hållas kvar på våra universitet måste resurser satsas rejält på att bygga upp internationellt sett konkurrenskraftiga ekonomutbildningar vid de traditionella universiteten. Det kräver en internationell anpassning av tjänstestrukturen.

Alla tjänster bör ha samma undervisningsskyldighet. Den bör vara anpassad så att alla akademiska lärare också är forskare. I Skåne behöver vi bara se över Sundet för att upptäcka en annorlunda löne- och tjänstestruktur.

CHRISTINA JONUNG